

ישראל, וכל הבאים אחריהם נחשבים פרטים ותולדות הענפים הכללים האלה. והנה לאלה ניתנה התורה, ואז נקרא שעמד אילן זה על פרקו.

והנה השלב של 'הגיע אל פרקו' הוא השלב של בגרות, ולכן זהו תוכן ענינה של קבלת התורה, שעל ידה הגיעו ישראל לכלל גדלות ובגרות.

ולכן כשאנו עוברים בתקופה זו של ימי הפסח ושבעות, צריך להיות ערוך לפנינו מהלך זה, שהגלות, הגאולה ומתן תורה מכוונים כנגד העיבור והלידה והבגרות, ובזה נוכל להגיע אל הבנה ברורה ועמוקה בעבודה המוטלת עלינו בימים אלו.

שנאת לבן ופרעה לישראל

צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ולבן בקש לעקד את הכל, שנאמר, ארמי אבד אבי וירד מצרימה, אנוס על פי הדבור.

ארמי אובד אבי

הקשה המהר"ל מפראג (גבורות ה' פרק נד) - מפני מה הגדיל בעל ההגדה שנאת לבן ליעקב:

יש לך להתבונן, איך הניח מה שרצה עשו לעשות ליעקב, והתחיל בלבן הארמי, ומה שרצה עשו לעשות ליעקב הוא מבואר בכתוב ואצל לבן לא נתבאר בכתוב. וכו', ומה ראו רבותינו ז"ל על ככה להגדיל מחשבת לבן ולהניח את עשו שלא דברו ממנו.

כלומר, הוקשה למהר"ל מה טעם זכר בעל ההגדה את שנאת לבן ליעקב ומה שחפץ לאבדו, אף שאינו מבואר להדיא בכתוב אלא ברמז. ולעומת זאת לא הזכיר בעל ההגדה כלל את שנאת עשו ליעקב ומה שרצה להרוג את יעקב, אף שכל אלו מפורשים במקרא.

פרעה לא גזר אלא על הזכרים

עוד הקשה המהר"ל, למה אמר בעל ההגדה שפרעה לא ביקש להרוג רק את הזכרים:

ועוד שאמר פרעה לא רצה לעקור רק הזכרים בלבד, והכתוב אומר אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל ורצה לאבד את הכל לא את הזכרים בלבד.

והיינו, כי אמנם גזירת 'כל הבן הילוד היארה תשליכוהו' לא נגזרה אלא על הזכרים, אבל כשרדף פרעה אחר ישראל כשיצאו ממצרים, מפורש בקרא שרצה לאבד כולם, הזכרים וגם הנקבות.

שנאת לבן ופרעה

ומכח קושיות אלו, חידש המהר"ל יסוד עצום:

דע כי במאמר הזה גלו דברים הרבה מאוד, כי יש לישראל מתנגדים לא כמו שאר מתנגדים שבאו בשביל סבה, אבל יש להם לישראל שונאים ואויבים מבלי סבה. וזה דוקא בישראל שאיזה אומות שונאיהם מבלי שעשו להם דבר ויבא התנגדות להם. וכו', ומי שהיה מתנגד לישראל ביותר מבלי סבה היה לבן ופרעה, כי לא עשו מאומה לפרעה וגזר על הזכרים, וזהו התנגדות מבלי סבה שעשו להם דבר. אבל מה שאמר פרעה אריק חרבי וכו', זה לא היה מבלי סבה, כי חשב ישראל בורחים ורצה להחזירם ואם לא יחזרו הרי יעשה עמהם מלחמה ואין זה מבלי סבה. וכן השנאה ללבן היה גם כן מבלי סבה, כי לא עשה לו יעקב רק טובות גדולות ורדף אחריו. וכו', ומה שאין כן בעשו שחשב להרוג את יעקב, היה זה בשביל סבה שלקח ברכתו. אבל אלו שנים מבלי סבה היה זה, ולפיכך זכר אלו שנים בלבד ולא אחרים.

הרי ביאר המהר"ל כי יש חילוק גדול בין שנאתו של לבן ופרעה לשנאתו של עשיו, כי שנאתו של פרעה כשגזר כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, וכן שנאתו של לבן לא היתה מטעם חיצוני, כמו ריב על ממון או על נכסים או סיבה אחרת הגורמת בדרך כלל למלחמה, אלא שנאתם היתה מכח סיבה פנימית הקשורה לעצם מציאותם. אולם השנאה של עשיו היתה מסיבה חיצונית - בשביל שלקח יעקב הברכות ממנו, וגם רדיפת פרעה אחרי ישראל, היתה משום שברחו ממצרים.

סבת שנאת מצרים

ובהמשך דבריו מבאר המהר"ל את תוכן הסיבה הפנימית של שנאת מצרים לישראל. והיינו, כי המצרים הם סמל החומר בעולם, ולעומתם ישראל הם סמל הצורה, שהיא פנימיות ונשמת העולם. וכיון שחומר וצורה הם דברים המתנגדים זה לזה בהחלט, לכך היו המצריים שונאים לישראל בעצם. ולכך לא רצה פרעה לאבד אלא את הזכרים, כיון שבכללות זכרים הם הצורה והנקבות הם החומר, ולכך לא היה פרעה מנגד אלא לזכרים שהם הצורה, לפי שהוא מן החומר כנ"ל.

סבת שנאת לבן

אמנם לבן הארמי, בא מאומת הכשדיים, שכן ארם הוא כשדים. ואומה זו אין לה מציאות בעצם כלל, אלא כל מציאותה תלויה באומות אחרות, כדוגמת התולעים שאין להם מציאות מצד עצמם, אלא שכל חיותם וקיומם בא מכח בריות אחרות. וכמו שאמרו חז"ל (סוכה נב, ב) ארבע הקב"ה מתחרט עליהם שבראם, ואלו הם כשדים, ישמעאלים, יצר הרע וגלות. וזהו משום שאין מציאות הכשדים נחשבת כלל לרוב פחיתותם. וכן איתא בגמרא (שבת יב, ב) כל השואל צרכיו בלשון ארמי, אין מלאכי השרת נזקקים לו, שאין המלאכים מבינים בלשון ארמי. והוא מטעם הנ"ל, דאין הכשדים נחשבים לאומה, לפיכך אין לשונם לשון. ולכן לבן ביקש לעקור את הכל והיה מנגד גם להנקבות של בית יעקב, שכן יעקב הוא תכלית כל הבריאה ויסוד מציאותה, ולבן שייך להעדר שמנגד לכל המציאות.

בנין עם ישראל מתוך התנגדות

וממשיך המהר"ל לבאר, שהקב"ה סובב שכלל ישראל יבואו דוקא למצבים שמתנגדים להם, שמתוך זה הם מגלים את יחוד ה', ועל ידם נעשה הבנין של ישראל. ודבר זה התחיל מהאבות, שהתחלתו של אברהם אבינו היתה באור כשדים, וכן יעקב אבינו הוליד שנים עשר שבטי י-ה, שמהם נבנה כלל ישראל, בארם שהוא כשדים. והיינו כנ"ל, שכשדים הם ההיפך הגמור והמתנגד הגדול ביותר של מציאות כלל ישראל, והכשדים רצו לעקור את הכל, ולכן דוקא בכשדים נעשה הבנין של כלל ישראל.

ולאחר מכן ירדו ישראל למצרים, שהמצרים הם סמל החומר, התאוה והגשמיות של הבריאה, ומנגדים לקיום הצורה, שהיא הקדושה, השכל והנשמה, שכלל ישראל מגלים בעולם. והיינו צריכים לעבור את ההתנגדויות הללו, כדי לגלות את הפכם.

נמצא שבעל ההגדה בא ללמדנו, שכלל ישראל נבנה מתוך מצב של התנגדות. ולכן גילה לנו שלבן היה מנגד לישראל יותר מן המצרים. ועוד נתבאר לפנינו מה שהשווה בעל ההגדה שנאת לבן ליעקב לשנאת מצרים לישראל. שגם לבן, כל מציאותו היתה ברמאות, שהוא היפך כלל ישראל, שהם אנשי אמת. ודין גרמא לשנאה שביניהם, ולא משום איזו סיבה, אלא שנאה עצמית. וראה גם בהגדה עם פירוש רבי צדוק הכהן מלובלין, שהאריך לבאר כי בגלות מצרים היתה השנאה בעצם ולא מחמת שום סיבה.

יעקב ולבן – סימן לבנים

והגר"א בביאור לתיקוני זהר (תיקונים מזהר חדש כה, א ד"ה ריקם שלחתי) כתב:

והענין, כי יעקב בלבן דוגמת ישראל במצרים, כמו שכתבו 'האבות הן סימן לבנים'. גלות יעקב, ואחר כך לקח את כל רכושו, כמו שכתוב (בראשית לא, יב) כי ראיתי את כל אשר לבן עשה לך. וכן וינצלו את מצרים (שמות יב, לו). ובמקל לקח לבן ברכושו, דוגמת מטה דמצרים וכו'. וכמו שברח יעקב כן במצרים שאמרו (שם ג, יח) דרך שלשת ימים, וכן ויגד לבן ביום השלישי כי ברח יעקב (בראשית לא, כב). וכן השיגו ביום השביעי וירדף אחריו דרך שבועת ימים (שם פסוק כג). הכל כמו במצרים. וכן כל המעשה למי שמדקדק.

העולה מדברי הגר"א, שגלות יעקב אצל לבן הוא המעשה אבות סימן לבנים לגלות ישראל במצרים. ועל פי דברי המהר"ל הנ"ל, נתגלה לנו אור חדש בדברי הגר"א. שהרי לא בכדי, מעשה יעקב ולבן דוקא, נעשה סימן לגלות מצרים. אלא מפני ששנאתו של לבן היתה מאותה בחינה של שנאת פרעה, ששנאו את עצם המציאות של כלל ישראל. ולכך שנאתו ליעקב, היתה סימן לשנאת מצרים לישראל, וגאולתו של יעקב מתחת יד לבן, היא סימן לגאולת ישראל מתחת יד מצרים, שגאולתו הפרטית של יעקב, נעשתה כהכנה לגאולה הכללית של עם ישראל.

